

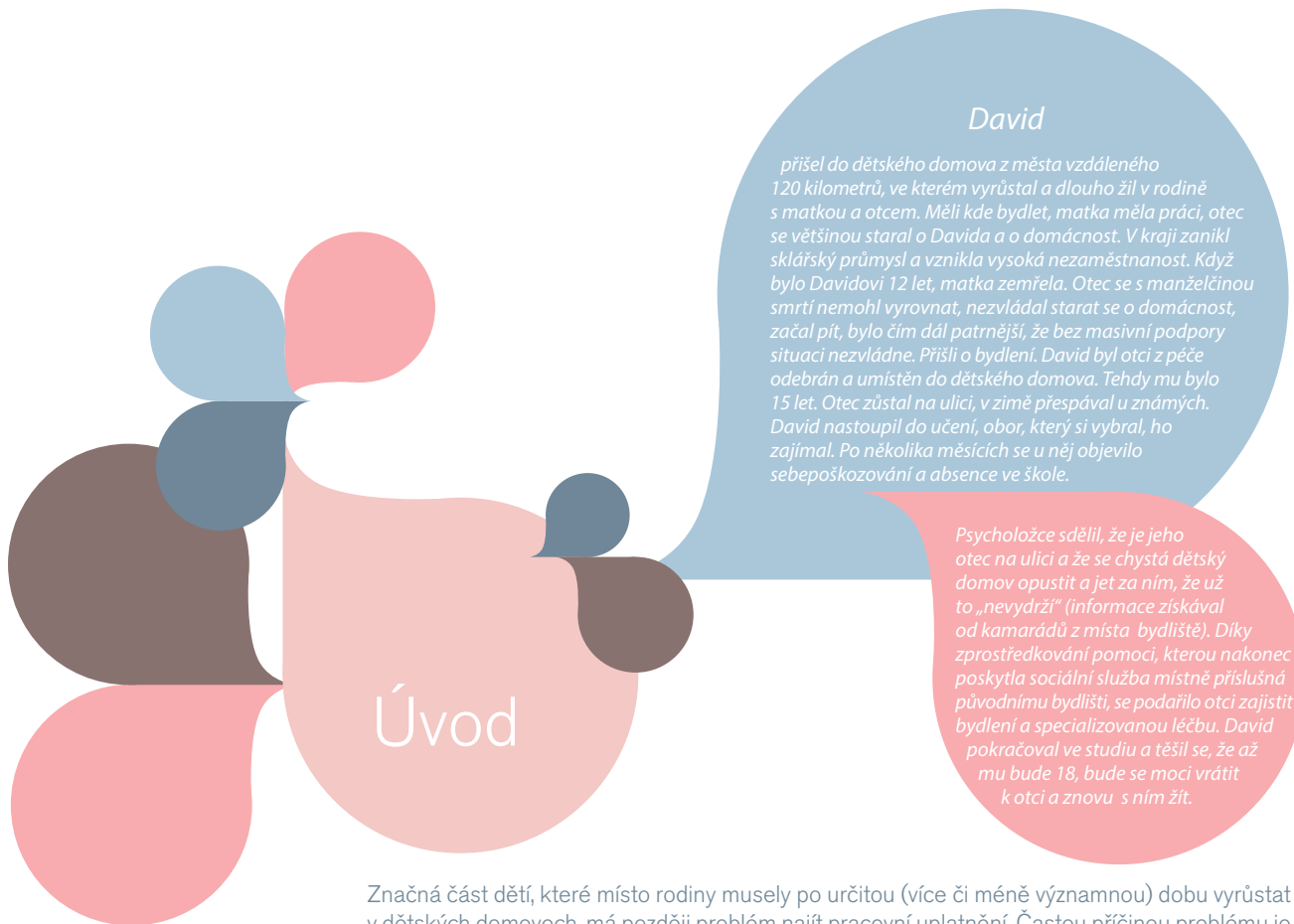
Analýza motivace

Nadace Terezy Maxové dětem

ŠKODA

Úvod

David

přišel do dětského domova z města vzdáleného 120 kilometrů, ve kterém vyrůstal a dlouho žil v rodině s matkou a otcem. Měli kde bydlet, matka měla práci, otec se většinou staral o Davida a o domácnost. V kraji zanikl sklářský průmysl a vznikla vysoká nezaměstnanost. Když bylo Davidovi 12 let, matka zemřela. Otec se s manželčinou smrtí nemohl vyrovnat, nezvládal starat se o domácnost, začal pít, bylo čím dál patrnější, že bez masivní podpory situaci nezvládne. Přišli o bydlení. David byl otci z péče odebrán a umístěn do dětského domova. Tehdy mu bylo 15 let. Otec zůstal na ulici, v zimě přespával u známých. David nastoupil do učení, obor, který si vybral, ho zajímal. Po několika měsících se u něj objevilo sebepoškození a absence ve škole.

Psycholožce sdělil, že je jeho otec na ulici a že se chystá dětský domov opustit a jet za ním, že už to „nevydrží“ (informace získával od kamarádů z místa bydliště). Díky zprostředkování pomoci, kterou nakonec poskytla sociální služba místně příslušná původnímu bydlišti, se podařilo otci zajistit bydlení a specializovanou léčbu. David pokračoval ve studiu a těšil se, že až mu bude 18, bude se moci vrátit k otci a znovu s ním žít.

Značná část dětí, které místo rodiny musely po určitou (více či méně významnou) dobu vyrůstat v dětských domovech, má později problém najít pracovní uplatnění. Častou příčinou problému je chybějící motivace. Tato analýza jako podklad pro zpracování metodiky motivace se proto pokusí najít některé důležité podněty, které mají v podmínkách institucionální výchovy vliv na postoj dítěte ke vzdělávání, k profesní orientaci a možnostem uplatnění v životě.

Pokud analýza pojmenuje alespoň některé nástroje, které povedou ke zlepšení pracovního uplatnění zmíněných dětí, je možné z ní vycházet i v dalším rozpracování a specifikaci nástrojů. Přitom je třeba zdůraznit, že jakákoli institucionální výchova je řešením pouze krajním, voleným po selhání všech ostatních postupů. Vždy by měla mít přednost odborná práce s biologickou rodinou dítěte, nebo ty formy náhradní rodinné péče, kdy dítě má "někoho svého". V tomto kontextu je tedy motivace chápána jako aktivace určitého chování vedoucího k určitému cíli a udržování tohoto chování až po dosažení cíle.

V souvislosti s motivací, cílovou skupinou a cíli této analýzy je potřeba připomenout základní teorii motivace, teorii potřeb, uvést specifika cílové skupiny a reflektovat současný stav ve způsobu poskytování péče v zařízeních institucionální výchovy.

1.
Seberealizace
a motivace

Seberealizace a motivace

Na vrcholu lidských potřeb, které se vyvíjejí v průběhu života, stojí potřeba seberealizace, potřeba výhradně lidská. Takzvaná hierarchie potřeb znamená, že pokud nejsou základně uspokojeny potřeby vývojově nižší, nemohou se rozvinout potřeby vývojově vyšší. Tedy zjednodušeně řečeno, pokud nejsou uspokojeny potřeby umožňující lidskému mláděti přežít (jídlo, pití, teplo...), nemůže se rozvinout potřeba lásky, bezpečí. Pokud není uspokojena potřeba lásky, bezpečí, jistoty, bezvýhradného přijetí mateřskou osobou, kontinuální – výlučné pozornosti, kterou dítě čerpá od jedné osoby (mateřské), není možné, aby se rozvinula potřeba sociálních rolí, přijetí na úrovni sociální. **Bez sebeuvědomění v kontextu společnosti a bez sebeúcty není možné, aby se rozvinula potřeba seberealizace.** A navíc, pokud člověk není ukotven ve své minulosti, není možné, aby se u něj rozvinula potřeba otevřené budoucnosti, víra ve svoji budoucnost. Jak popsal americký psycholog Abraham Maslow, hierarchie potřeb stoupá od základních biologických potřeb ke složitějším motivům. Ty mají jen malý význam tam, kde potřeby jednodušší nejsou základně uspokojeny.

Na vrcholu této hierarchie stojí potřeba smyslu života a seberealizace, která má významný vztah k potřebě uplatnit se v té profesi, ke které cítím nadání, kterou si dovedu představit jako profesi svoji. Seberealizovat se může člověk tehdy, pokud má vědomí vlastní ceny, svých schopností, svého nadání a pokud je uspokojena jeho potřeba sebeúcty. Uspokojení této potřeby je naprosto individuální, neměřitelné, měřitelné snad pouze pocitem spokojenosti s volbou životního stylu, volbou profese, realizací svých preferencí a využití svých možností.

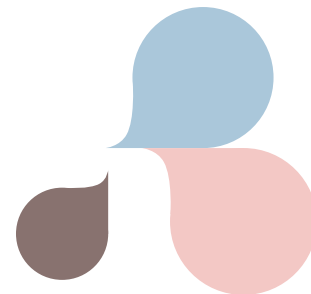
Motivace - motivy vnější a motivy vnitřní

Motivace je termín odvozený z latiny a odkazuje k faktu, že naše chování se odehrává na základě určitých hybných sil, důvodů (uvědomovaných i nevědomých), proč směřujeme tam, kam směřujeme, proč toužíme po tom, po čem toužíme, proč usilujeme o to, o co usilujeme, proč žijeme tak, jak žijeme. Těmito hybným silám se říká motivy. Motivace se mohou dělit na takzvané **vnější** (vyvolávají je okolnosti, činy a jevy přicházející k nám z vnějšku) a vnitřní. **Vnitřní motivace** je účinnější, konzistentní, byť proměnlivá ve vývoji člověka, osobnostně charakteristická a specifická. Je ovlivněna mnoha proměnnými - rodinnou historií a životním stylem, prioritami a hodnotami předávanými v rodině a společnosti, výchovným stylem rodiny.

V psychologii osobnosti bývá motivace vnímána jako jedna ze základních určujících struktur osobnosti. Motivace k nějakému jednání vždy probíhá v čase, jde vlastně o proces, takzvaný **motivační proces**. Pokud má vést k dosažení cíle, je důležitá stálost, trvání motivačního procesu, často označována jako vytrvalost, vůle. Vyjadřuje schopnost člověka dosáhnout cíle i za ceny překážek, změny okolností. Dosáhnout cíle bez uplatnění vůle tedy nelze. A recipročně vůle bez motivace nemůže existovat, bez motivovanosti je trénink vůle či výchova k ní nesmyslná.

2.
Dítě v institucionální
výchově

Individuální přístup

Spektrum dětí, které přicházejí do institucí poskytujících náhradní výchovu, je široké, podobně jako důvody, proč se tomu děje. Společně mají děti především to, že v období, kdy jsou závislé na svých blízkých, kdy potřebují jejich ochranu, oporu a bezpečí, tuto ochranu a bezpečí nemají. V některých případech jsou právě blízcí zdrojem nebezpečí.

Pokud budeme hledat možnosti, jak zvýšit motivaci k seberealizaci a uplatnění těchto dětí na trhu práce v dospělosti, nesmíme zapomínat na jejich jednotlivé osobnosti. Tato analýza se pokusí nastavit výchozí základnu pro další metodické materiály, ale k dětem je pak třeba přistupovat striktně individuálně.

Příliš mnoho institucí

Kvalitní náhradní péči o děti komplikuje roztržitost institucí, které mají tuto oblast na starost. Situace neumožňuje najít sjednocující přístup k dítěti, respektující jeho práva. Stále je vysoký počet dětí v institucionální péči, a to i přes známé negativní dopady na vývoj dítěte. Děti, které přicházejí o své biologické rodiny, se mohou dostat do kojeneckého ústavu nebo dětského domova pro děti do tří let věku (spadá pod ministerstvo zdravotnictví), do zařízení pro výkon pěstounské péče (resort ministerstva práce a sociálních věcí), do zařízení ústavní výchovy (resort ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy) a do zařízení pro děti s nařízenou ochrannou výchovou (opět ministerstvo školství). V květnu 2011 obhajovala Česká republika v Ženevě před Výborem OSN pro práva dětí, jakým způsobem jsou v Česku dodržována práva dětí.

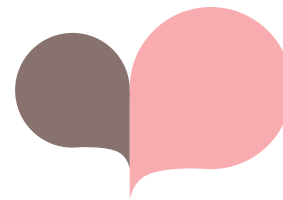
Mezi hlavní problémy jsou neustále řazeny:

- vysoký počet dětí umístěných v institucionální výchově, přestože jsou dlouhodobě známy negativní důsledky tohoto typu péče na vývoj dítěte
- resortní roztržitost
- z hlediska využívání zdrojů je systém postaven na řešení následků, nikoli prevenci. Síť služeb zaměřených na prevenci, práci s rodinami atd. je velmi slabá.
(Zdroj: MPSV)

V poslední době se mluví na úrovni ministerstva školství a ministerstva práce a sociálních věcí o založení komise, která by sjednocovala alespoň metodicky tuto problematiku. Jsou vypracovány Standardy kvality péče o ohrožené děti pod gescí ministerstva školství. Dokument Metodický pokyn, kterým se stanoví standardy kvality péče o děti_č.j. MSMT-5805/2015 je možné stáhnout na <http://www.msmt.cz/file/35026/>

2. 1
Dítě v institucionální
výchově a motivace

Není jednoduché poskytnout dítěti, které se dostává do systému náhradní péče, to, co potřebuje. Velmi obtížné, ale přitom klíčové je identifikovat ty momenty, které povedou dítě k uplatnění jeho nadání, k seberozvoji a seberealizaci. K ustrnutí vývoje dítěte naopak vede podcenění důležitých momentů kvůli neinformovanosti pečujících lidí či neexistenci dostatečných nástrojů.

Reflexe osobní historie dítěte je důležitou součástí individuálního přístupu a kvalitní péče

Osobní historie dětí, které vstupují do systému náhradní výchovy (a péče), je vždy zatěžující. Bezpečný vztah s mateřskou osobou je pro dítě zásadní. Pokud takovým vztahem prošlo v prvním období svého života, dostává se mu jakési základny – má možnost vnímat svět jako bezpečné místo a rozvíjet se přiměřeně s postupujícím věkem. Pokud ovšem takovým vztahem prošlo jen velmi krátce, nebo vůbec, je nutné brát zřetel na specifika a možná zranění dítěte, která nejsou na první pohled viditelná, nicméně vždy existují. **Budeme-li se snažit dítě motivovat k lepším výkonům, ale nebudeme-li se zabývat jeho osobní historií a specifickými potřebami, jakékoli úsilí v této oblasti bude polovičaté a pouze dočasné.**

Zpět k úvodnímu příběhu:

David ztrácel motivaci ke vzdělávání, přestávala ho zajímat jeho budoucnost, měl za sebou těžké období a věděl, že je jeho otec na ulici. Příčinám toho, proč se sebeoškazuje, sám nerozuměl, ale plakal, že se jeho otec nemá dobře. Teprve pojmenováním toho, čím se trápí, a řešením situace se postupně uklidnil, přijmul současný stav a věřil, že až se vyučí, vrátí se k otci a pomůže mu.

Zajištění terapie šité na míru

Dítě potřebuje někoho svého. Pokud nikoho takového nemá a prošlo si situacemi, kdy o své blízké přichází, potřebuje především terapii šitou na míru. Nejlepší terapií v takovém případě je ovšem opět příprava dítěte na návrat ke své biologické rodině či získání „někoho svého“ v podobě pěstounů či osvojitelů.

Pokud v instituci zůstává a nedostane se mu kvalitní psychoterapie, bude mít přinejmenším raněné sebepojetí a sebpřijetí. Bez sebpřijetí není možný zdravý rozvoj osobnosti, sebezpoznání, sebecítění a uplatnění potřeb (včetně potreby seberealizace).

Proces a důvody umístění do dětského domova zásadně ovlivňují prospívání dítěte, jeho další vývoj. V tom, zda je dítěti poskytnuta psychoterapie, pokud ji potřebuje, hraje zásadní roli nastavení osob o dítě pečujících, jejich vztah k psychoterapii (vnímání její potřeby) a citlivost pro dítě. Není to samozřejmost také vzhledem k dosažitelnosti této služby, a to nejen finanční.

Úprava životního prostoru dítěte

V podmínkách ústavní výchovy lze bezpečný, výlučný vztah dítěti pouze do určité míry simulovat. Pomáhá v tom maximální snížení počtu pečujících osob, zmenšení prostoru a zpřehlednění situace dítěte do té míry, aby životní prostředí dítěte co nejméně ztratilo znaky instituce.

Dostupnost nezávislé a pravidelné supervize pro pracovníky zařízení institucionální výchovy

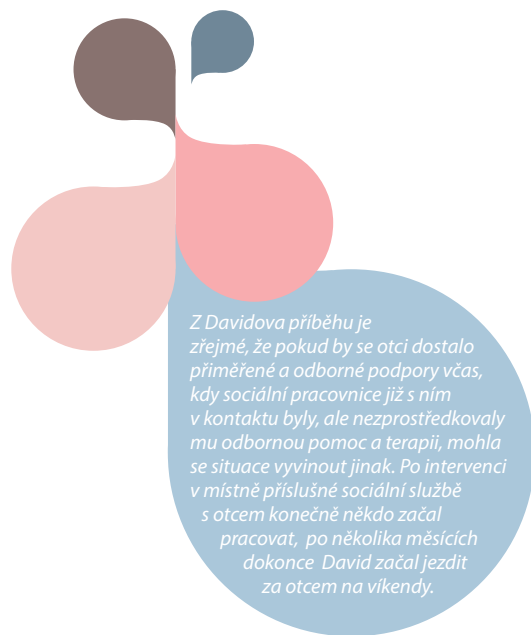
Také pro pracovníky pečujícího zařízení je vztah k dítěti náročnou životní situací. Hledání hranice v tomto vztahu je pro ně neustále se vyvíjející proces, záleží na situaci dítěte, jeho věku, jeho osobní historii, vzájemných sympatiích (se kterými samozřejmě počítat musíme, stejně jako s možností opačnou). Důležité jsou další vztahy dítěte, to znamená, jestli má dítě rodiče, příbuzné nebo jiné osoby okolo sebe.

V nastavení hranic při péči o děti pomáhá pracovníkům supervize. Její dostupnost přitom není samozřejmá, přestože je jediným účinným nástrojem, který v této oblasti společnost zná. Přístup pracovníků k supervizi může být ztížen také její závislostí (výběrem supervizora) na vedení organizace a může být vnímán jako nástroj určité formy dohledu. Pokud nebudou moci pracovníci participovat na výběru osoby supervizora, na frekvenci využití supervize i na účasti na ní, nebude tento nástroj využitý účinně a supervize proběhne pouze formálně.

Prevence – práce s biologickou rodinou

Dlouhodobě je podceňována prevence umísťování dětí do náhradních zařízení, k níž jednoznačně patří práce s biologickou rodinou. I v situaci, kdy se dítě v institucionální výchově ocitá, je čas na práci s touto rodinou. Vztah k biologickým rodičům bude pro dítě důležitý za všech okolností, i v situaci, kdy získává rodinu náhradní. Natož v situaci, kdy vyrůstá bez osob blízkých. V práci s biologickou rodinou navazuje často pečující zařízení na výsledky přetížených „OSPODů“, tedy orgánů sociálně-právní ochrany dětí. Nicméně je na zařízení a jeho postoj k rodině, zda ke spolupráci s ní dochází.

V první fázi kontaktů s biologickou rodinou dítěte, které se do institucionalizované výchovy dostalo, je nutné počítat s odporem rodiny. S jejími obavami z institucí a z hodnocení neúspěchů a selhání směrem k dítěti. Je uměním příslušných pracovníků a jejich úkolem dostat rodinu na svou stranu, tedy na stranu dítěte, a vzhledem k cílům péče o dítě pak nastavit obsah práce s rodinou. Možné je užít různé formy - od běžných návštěv a rozhovorů, společných výletů, společných pobytů pro děti, rodiče a pedagogy až po rodinnou terapii. Kontakt mezi dítětem a rodinou je třeba co nejvíce podporovat, samozřejmě za podmínek bezpečí.

Pozorný výběr klíčového pracovníka za účasti dítěte

Jedním z nástrojů, jak v instituci zavést **individuální přístup**, vnímající potřeby a situaci dítěte, je stanovení **klíčového pracovníka**. Ten se však v praxi často důvěrníkem dítěti nestane, protože to si samo volí, komu bude důvěřovat. Pokud je klíčový pracovník zvolen necitlivě (nebo není jiná možnost) a není vybrán na základě možné vzájemné důvěry, jeho role je výrazně omezená. Nemůže suplovat důvěrný vztah, který dítě v zařízení potřebuje k někomu mít. Záleží pouze na vůli a ochotě klíčového pracovníka, zda si pro dítě neformální čas najde (o víkendech, ve večerních hodinách). Koordinace práce s dítětem je většinou záležitostí vedoucího vychovatele, je-li ustanoven, a sociální pracovnice.

Výměna informací a spolupráce všech, kteří s dítětem pracují

Problémem bývá v zařízeních **účelná a dobrá výměna informací, které se dítěte týkají**. Příčinou je především velké množství lidí, které o dítě pečují, a nastavení služeb u skupiny (většinou dlouhý a krátký týden, dovolené atd.) Primárně má každá skupina svůj systém předávání informací, někde formou ručně psanou, podobnou jakémusi deníku, nebo obdobu elektronickou či ústní (od končícího pracovníka nastupujícímu).

V jednotlivých domovech probíhá výměna informací různě, někde dochází k pravidelné strukturované výměně informací každý týden, jinde časový úsek není specifikován. Obsahem porad však jsou spíše věci organizační. V některých zařízeních jsou součástí porad i informace o jednotlivých dětech, hovoří se o aktuálním stavu dítěte, o dalším nastavení péče. Co je však podstatné - **málokdy se v zařízeních objevují neformální týmové porady týkající se jednoho dítěte** (takzvané klientské porady v sociálních službách.)

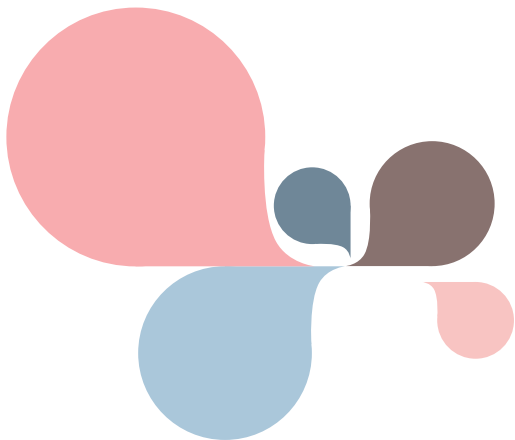
Zapojení dítěte do rozhodování o své osobě

Pravidelné porady zaměřené na konkrétní dítě tedy existují zřídka, záleží na nastavení a prioritách každého domova. A co neexistuje téměř vůbec, jsou **porady, jejichž rovnocenným účastníkem by bylo (od určitého věku) samotné dítě**. To se tak nepodílí na volbě, na vývoji své situace, neúčastní se výchovy ke kompetencím a zodpovědnosti za vlastní volbu (i profesní zaměření, zájmy).

Jakub

se dostal do dětského domova, když byl odebrán matce - samoživitelce z důvodu nedostatečně kvalitního bydlení. Další jeho dva sourozenci s matkou zůstali. On byl nejmladší a odebrán byl v době, kdy mu byly tři roky. Vyrůstal v institucích, vychovatelé se střídali, nikdy si nevytvořil žádný specifický vztah. Matka s dětmi se přestěhovali na Slovensko k příbuzným. Jakub zůstal v Česku. Sám popisuje svůj život jako život na nějakém táboře. V posledním dětském domově získal svého „klíčového pracovníka“, ale vlastně to ani nevěděl. Jen s ním občas někdo něco sepsival. Když mu bylo patnáct, ve škole mu to šlo, chtěl studovat dál.

Škola ale byla daleko a jeho klíčová pracovníce mu sdělila, že by dojíždění bylo drahé, jednodušší bude jít na stejný učební obor jako ostatní. Bližší vztah přesto nakonec Jakub našel. V dětském domově pracovala starší paní, jeho klíčovou pracovnící nebyla. Svěřil se jí. Vyučil se, opustil dětský domov a s paní zůstal v kontaktu. Teprve pak dálkově studoval, v současné době vysokou školu.

Umístění dítěte do zařízení v místě co nejbližším jeho bydlišti

Způsob přijetí dítěte do zařízení

Přijetí do zařízení znamená pro dítě zásadní bod zlomu v jeho životě. Děti, které vyrostly v zařízeních ústavní výchovy, shodně vypovídají o zmatku v prožívání náročné situace: náhle se ocitly v diagnostickém ústavu, po dvouměsíčním pobytu, kdy se z prvotního šoku vzpamatovaly, byly přestěhovány do zařízení velmi často vzdáleného od jejich původního bydliště. Kontakty s biologickou rodinou tak možné nebyly.

Proto i v procesu umísťování do dětských domovů, pokud se jiná možnost nenajde, je důležité hledat momenty, které jsou k dítěti zbytečně nešetrné a pracovat na jejich změně. Jde o další střípek z mozaiky života dítěte, které dostává o sobě informace: zda je přijímáno, zda je dobré, zda je s ním zacházeno důstojně a s respektem k jeho osobnosti a tíži situace, kterou nezavinilo, ale nese její důsledky.

Uplatnění vlastní vůle dítěte

Zákon číslo 109/2002 Sb. zavádí mimo jiné i **rozdělování dětí do menších skupin**, takzvaných domácností či rodinných buněk. Jedná se o skupinky dětí, které mají společné prostory a u nichž se střídají stejní vychovatelé. Označení rodinné buňky je však zavádějící, ve skupině nevznikají sourozenecké vztahy, po opuštění instituce se již dospělí vzájemně nevyhledávají a nesdílejí další životní cestu. Vychovatelé se střídají a nejbližší přirovnání, které sdělil bývalý obyvatel jednoho dětského domova a které se zdá být přiléhavé, je označení „dlouhý, několikaletý pionýrský tábor“.

Rozdělení do menších skupin však dětem poskytuje větší míru soukromí a přehlednosti. Důležitá pro rozvoj ambicí a potřeby seberealizace dítěte by přitom mohla být jeho šance na uplatnění vlastní vůle. **Jen tam, kde jsou dítěti dány kompetence, přiměřená důvěra a zodpovědnost za učiněná rozhodnutí, dochází k rozvoji volných vlastností, rozvoji vůle.** Záleží však na postojích a hodnotách vedoucích pracovníků zařízení, na jejich vzdělání a uvědomění si, jak důležitý rozvoj vlastní vůle dítěte je.

2. 2 Profesní uplatnění, motivace ke vzdělání

Americký psycholog Donald Edwin Super uvedl **deset následujících tezí**, které považoval za **výchozí na poli motivace k profesnímu rozvoji**:

- Lidé se liší ve svých schopnostech, zájmech a osobnostních charakteristikách.
- Lidé jsou na základě těchto charakteristik kvalifikováni pro celou řadu povolání.
- Každé z těchto povolání vyžaduje určitý soubor schopností, zájmů a osobnostních charakteristik (profesní profil). Ten se vyznačuje poměrně vysokou mírou variability umožňující profesní uplatnění v celé řadě profesí.
- Profesní preference a kompetence lidí se mění pod vlivem času a životních zkušeností. Tyto faktory pak významným způsobem ovlivňují výběr budoucí profese a počáteční adaptaci v povolání.
- Proces výběru konkrétního povolání se skládá z několika životních etap, které mají svůj vývoj a dynamiku: (a) fantazijní stádium; (b) fázi předběžné volby; (c) etapu realistické předprofesní volby povolání; (d) fáze adaptace v povolání.
- Povaha profesního vývoje jedince je ovlivňována zejména: (a) **socioekonomickou úrovní rodičů**, (b) rozumovými schopnostmi, (c) osobnostními charakteristikami jedince; (d) **možnostmi, ve kterých se jedinec ocitne**.
- **Profesionální orientace jedince může být v jednotlivých etapách jeho vývoje významným způsobem usměřována** systematickým ovlivňováním jeho schopností, aspirací, zájmů a individuálního sebevědomí.
- Proces profesního vývoje je procesem postupného sebeuvědomování.
- Je to vlastně **kompromisní proces utvářený sebehodnocením a hodnocením jiných lidí**, kompromis mezi pojetím sebe sama a realitou, se kterou se stále vyrovnáváme.
- Profesní a životní uspokojení je závislé na rozsahu uplatnění vlastních schopností, zájmů, osobnostních charakteristik a hodnot v povolání a osobním životě.

V souvislosti s motivovaností dětí ke vzdělávání a profesnímu uplatnění existují i v režimu institucionální výchovy některé postupy, které je možné ve prospěch dětí použít.

Program rozvoje osobnosti dítěte

Zákon institucím ukládá povinnost pracovat s takzvanými programy rozvoje osobnosti dítěte. Prošlo-li dítě před přijetím do dětského domova vyšetřením v diagnostickém ústavu nebo středisku výchovné péče, pak je možno pracovat i se závěry psychologického vyšetření, etopedického vyšetření nebo se školní diagnostikou. Před ukončením základní školní docházky a rozhodováním jak a kam dál, je možné s dítětem absolvovat takzvané profitesty v pedagogicko-psychologické poradně. V běžné denní práci s dítětem je pak důležité věnovat dostatečný prostor přípravě do školy, doučování, úzce spolupracovat se školou, zvláště pak u dětí se specifickými poruchami učení či s mentální retardací.

Zprostředkování informací dítěti o spektru profesí

Bez informovanosti, příležitostí seznámit se s různými profesemi, zkusit si některé činnosti, které mohou vést k prohloubení zájmů a poté i k orientaci na určitý okruh profesí, **neexistuje pro dítě skutečná možnost výběru**. Zkusit si reálně pracovat a dostat odměnu za práci může být významným zážitkem pro dítě, které mělo dosud jen málo rozhodovacích pravomocí.

Finanční gramotnost se získává vlastní odpovědností

Rozhodnout se, jak naložím s vydělanými penězi, je mimo jiné také příležitost vyzkoušet si určité dovednosti, získávat finanční gramotnost a učit se hospodařit. Otázka odměňování za výkony při studiu, práci, chování je řešena zákonem, kdy je možné o jednu třetinu měsíční kapesné dítěti v dětském domově snížit, naopak je možné dát dítěti mimořádnou odměnu finanční nebo jinou.

Respekt k zájmům a směřování dítěte – opět spoluúčast

V rámci hodnocení směřování dítěte k určitým profesním zájmům či k dalšímu vzdělávání je možné využít pravidelné porady a případovou supervizi. V situaci, kdy se dítě rozhoduje, jakým směrem se dát, je důležité podporovat jeho zájem, cíl, pokud je reálný. Například vzdálenost a finančně zatěžující dojíždění do gymnázia by neměly být důvodem, proč se bude dítě učit zedníkem (Skutečná výpověď již dospělého vysokoškolského studenta, který byl donucen vychovatelkou zařízení stát se učněm v oboru zedník, ačkoli toužil studovat gymnázium. To vystudoval dodatečně po opuštění instituce.).

Spolupráce s pedagogicko-psychologickými poradnami

Pomocnou a nezastupitelnou roli při ujasnění si profesního směřování dítěte mají pedagogicko-psychologické poradny, které jsou stejně jako „OSPODY“ (orgány sociálně-právní ochrany dětí) přetížené. Spolupráce s nimi však není samozřejmá, záleží na vzájemných vztazích mezi vedením pečujícího zařízení a poradnou. Poradny velmi dobře fungují, pokud se jedná o diagnostiku specifických poruch učení, diagnostiku školní zralosti, nicméně pomoc při profesní orientaci a terapii poskytují spíše výjimečně, nemají kapacity.

Pedagogicko-psychologické poradny přitom mohou být pro pracovníky dětských domovů významným zdrojem informací o dítěti. Podle vyhlášky 72/2005 Sb. ve znění vyhlášky 116/2011 Sb. je to pro poradnu dokonce povinnost, protože podle §2, písmena g: „...napomáhá ke vhodné volbě vzdělávací cesty a pozdějšího profesního uplatnění.“ V této souvislosti by bylo vhodné uvažovat také o pozici speciálního pedagoga v dětském domově. O takovém člověku, který zvládá diagnostiku specifických poruch učení a především metodiku jejich náprav. V týmu s psychoterapeutem by mohl být tím, kdo ukáže cestu k pozitivní vnitřní motivaci dětem, které jsou dosud ve škole neúspěšné, nedokáže využít svých možností k lepším školním výkonům.

Martinovi je 19 let,

v dětském domově žije devět let, šest měsíců v tréninkovém bytě s bratrem. Do domova byl umístěn v deseti letech se čtyřmi sourozenci, důvodem byla nedostatečná péče matky po smrti otce. Matka absolvovala zvláštní školu, otec byl vyučen. Martin základní školu prošel se čtyřkami. Bavil ho sport, hrál velmi dobře volejbal, bavily ho počítačové hry. Po ukončení základní školy nastoupil na učební obor kuchař - číšník, který si sám vybral. Nyní je ve třetím ročníku, ve kterém nesplnil požadavky praktického vyučování. Ukončení studia má naplánováno na září.

V současnosti, po získání nových zkušeností, přestal být spokojen s výběrem svého oboru, i když by ho rád dokončil a pokračoval maturitním studiem, obor podnikání. Aktuálně pracuje spíše brigádně, má obavy z neznámého pracovního prostředí. Má několikaměsíční vztah s dívkou, je v kontaktu s kamarády. Kontakty s rodinou kromě bratra nemá, otec i matka zemřeli, matka letos na jaře.

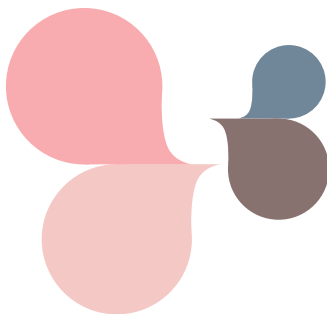
Spolupráce s místními zaměstnavateli

V některých rozvinutých demokraciích je samozřejmou praxí, že pokud se v oblasti nachází zařízení s dětmi, jež potřebují pomoc a podporu společnosti z podstaty věci, **je otázkou prestiže a hrdosti samospráv a místních podniků, že participují na podpoře těchto zařízení.** Umožňují dětem účastnit se života společnosti, poskytují jim vzdělávání (zaměřené na rozvoj určitého oboru v lokalitě), drží nad nimi jakýsi patronát. Děti se pak stávají součástí lokálního společenství, vyrůstají a přirozeně se do společnosti i do profesního života začleňují. Tato praxe se v České republice téměř nevyskytuje, pokud se jí někde daří, je dobré dát jí publicitu, avšak šetrným způsobem, který se vyhne nálepkování.

Třetí přijetí

Dítě prochází jedinečnou životní cestou, během níž sbírá informace o světě, o lidech, o sobě. Pokud je jeho situace běžná a zůstává v biologické rodině, dalším dvěma pro svůj život jinak důležitým přijetím se našťastí vyhýbá. Pokud ale vyrůstá v institucionální výchově, je důležité pro jeho budoucí sebepojetí nejen, zda bylo přijato mateřskou osobou v útlém věku. Na osobnost dítěte má pak vliv i to, jak bylo přijato do zařízení institucionální výchovy, jestli tento proces proběhl s dostatečným respektem k situaci, kterou dítě nezavinilo. Třetí přijetí se dítěti dostává ze strany společnosti. Označování dítěte přídomkem popisujícím místo a způsob, kde vyrůstá, je zbytečné. Dítěti se tak dostává nálepky, která jej může determinovat a na jejímž základě i celá společnost mění svá očekávání, zkresluje vnímání osoby dítěte jako individuality a inklinuje k tomu vnímat děti s institucionální historií jinak a skupinově.

Výpovědi dvou mladých lidí, kteří prošli ústavní výchovou

Pavlovi už je 40 let,

vyrůstal v dětském domově, ve třetí třídě mu byla diagnostikována specifická vývojová porucha učení. V péči pedagogicko-psychologické poradny zůstal po celou dobu školní docházky a byla mu poskytována terapie - náprava poruch učení, protože škola ani dětský domov v té době takovou možnost neměly. Prošel základní školu bez opakování ročníku, skončil se čtyřkami, intelektový potenciál však měl mnohem vyšší. Na jednom učilišti byl velmi vzdělaný a ochotný výchovný poradce, který Pavla na základě doporučení pedagogicko-psychologické poradny ke studiu přijal. Když Pavel docházel do 2. ročníku, byl osloven "náboráři" z armády a vystudoval střední vojenskou školu a stal se praporčíkem - s pomocí pedagogicko-psychologické poradny využil své intelektové potenciality nejen ke zvládnutí poruchy učení, ale i k vystudování střední školy.

Josef, 34 let

V dětském domově jsem vyrůstal od svých 6 let. Co mi hodně chybělo, bylo určitě soukromí, něco, kam bych se mohl na chvíli schovat a být sám se sebou. Převážně jsem to pocítoval nejvíce v období dospívání a při návratech z internátu, kdy jsem se do domova vracel na víkendy. Když se blížil odchod z domova, mě největší obavy byly, zda najdu práci a jestli budu schopen se přiblížit běžnému životu. Také jsem se obával, jestli budu schopen pokrýt mé náklady na bydlení a na jídlo. Začátky byly opravdu velmi těžké a musel jsem si dávat pozor, abych nenaletěl na nabídky, které by mě mohly poškodit - půjčky, práce na černo, apod. Také bydlení bylo ze začátku problém. Přesto, že jsem měl podanou žádost o bydlení, nebylo mi vyhověno a musel jsem se postarat jinak - nějakou dobu jsem bydlel na ubytovně, později jsem dostal možnost spolubydlení v pronájmu. V tu dobu by mi určitě pomohl individuální přístup, kdyby měl na mně někdo víc času a mohl mi poradit, dát informace, které jsem potřeboval. Například vyřízení dokladů a jiných úředních věcí, jak sehnat práci, na který úřad se obrátit apod. Dnes mám stálou práci a bydlení, pracuji jako pracovník v sociálních službách s klienty s postižením. Cesta nebyla jednoduchá, ale přesto jsem chtěl něčeho dosáhnout a vždy jsem si šel za svým cílem.

Hana, 24 let

Téměř celé dětství jsem prožila v dětském domově. Za sebe mohu říci, že mi nic nescházelo, měla jsem vše, co jsem potřebovala. Většina mladých lidí před odchodem z domova vnímá, že potřebuje mít zajištěné dvě základní věci – bydlení a jistou práci. Já měla to štěstí, že bydlení jsem zajištěná měla. V souvislosti s pracovním uplatněním jsem se bála, že nebudu moci najít práci, kterou bych ráda dělala, protože nevládám cizí jazyk na takové úrovni, jaká je ke zvolené pozici potřeba. Měla jsem strach, že práci nenajdu dostatečně brzy a nebudu tak mít stálý příjem. V těchto situacích by bylo určitě dobré, kdyby se našlo více firem ochotných umožnit dětem z dětských domovů u nich pracovat a dát jim šanci. Co jsem vyzorovala, děti z domovů jsou hodně stydlivé, zdrženlivé, co se týká vzdělání a probojování se někam. Bojí se, že to nevládnou, že na to nemají, že by se ztrapnily před ostatními. V tomto ohledu vnímám, že je důležitá podpora ze strany ředitelů a vychovatelů, aby děti ve vzdělání podporovali. Je pro ně důležitý vzor, ke kterému by vzhlížely a nejlépe právě vzor někoho, kdo také vyrůstal v dětském domově a je úspěšný – vyprávěl jim, jak se potýkal se všemi překážkami, které překonal, poradil jim, jaké jsou možnosti a že to prostě jde, jen si za tím musí jít.

Závěr

Děti, které se dostávají do zařízení institucionální výchovy, jsou především DĚTI. Specifika dětského vývoje jsou všeobecně známá, platí tedy i pro děti, které dospívají rychleji, jinak anebo raději vůbec, protože se dospělosti bojí (po zkušenostech, které s dospělými udělaly). Jejich cesta je v samotném počátku života, kdy potřebují najít jistotu a bezpečný vztah ke světu prostřednictvím "svých" lidí, někdy téměř slepá, jindy trnitá. Je na společnosti (dospělých), aby prostřednictvím poznání (respektu k individualitám dětí, jejich osobní historii, jejich kořenům, jejich identitě) našla nástroje, které tuto cestu narovnají, alespoň do té míry, do jaké to prostřednictvím zásahů systémem lze.

Jednou z nejdůležitějších oblastí lidského života je život profesní, případně jiný způsob seberealizace, například výchova vlastních dětí. Jde o způsob seberealizace, který si člověk svobodně vybírá (v případě institucionální výchovy je přitom podporovaný vhodnými nástroji ze strany systému).

Institucionální výchova pro dítě nebude dobrým řešením, dobrá řešení jsou známá. Nejlepším řešením je funkční biologická rodina, která dítěti dá pocit bezpečí a jejíž je přirozenou součástí. Tam, kde je to jen trochu možné, by měla být zaměřena energie a práce všech kompetentních subjektů na podporu, případně terapii a provádění biologické rodiny a dítěte v ní. Největším zájmem dítěte je mít někoho svého. Pokud rodina selhává a nelze ji zachránit, pak je v zájmu dítěte udržovat s ní (s kýmkoli z rodiny) kontakty. Tedy žít s vědomím vlastních kořenů a sounáležitosti s určitým společenstvím (i národnostním - některé romské děti, které opouštějí zařízení ústavní výchovy, mají problémy s tím, že neumějí romsky a zůstávají mimo své společenství).

Motivovat dítě k sebeuplatnění ve společnosti, k tomu, aby si našlo svoji profesi v souladu se svými možnostmi, schopnostmi a nadáním, je proces, který, pokud bude správně koordinován, může nést významné výsledky. Jeho některé důležité aspekty a momenty, které ovlivňují sebepojetí dítěte a tedy i jeho seberealizaci, jsou v této analýze identifikovány. Je na straně subjektů, které mají nástroje k jejich realizaci, aby je převedly do praxe. I přes jednoznačně nepříznivou situaci dítěte, které vyrůstá v instituci, je možné motivovat dítě k jeho profesnímu uplatnění.

V úplném závěru tedy provedme shrnutí - pokud dítě vyrůstá v zařízení institucionalizované výchovy, pro jeho seberealizaci a sebeuplatnění je důležité zejména (doporučení v zájmu dítěte a s vědomím toho, že jsme pouze na začátku cesty, o kterou se pokoušíme):

- **Zajištění individuálního přístupu k dítěti - vnímání jeho osobní historie, situace, osobnosti (individuální plány).**
- **Zprostředkování psychoterapie dítěti, které prošlo náročnou životní situací.**
- **Práce s biologickou rodinou dítěte (alespoň umožnění kontaktů, trávení společného času).**
- **Dostupnost supervize pro pracovníky zařízení institucionální výchovy.**
- **Podpora snížení zatížení OSPODů (tedy orgánů sociálně-právní ochrany dětí) a tím zvýšení kvality jejich práce.**
- **Zavádění standardů kvality péče, odborná podpora zařízením v jejich přijetí.**
- **Nepodceněná volba klíčového pracovníka ve vztahu k dítěti (tam, kde je to možné).**
- **Participace dítěte na volbě, vývoji své situace.**
- **Kvalitní výměna informací týkajících se vždy jednoho a každého dítěte v zařízení.**
- **Podpora rozvoje kompetencí, volných vlastností a rozhodování dítěte.**
- **Informovanost, příležitost pro dítě vyzkoušet si různé profese, dovednosti související s finanční gramotností.**
- **Spolupráce s pedagogicko-psychologickými poradnami – nejen při profesně orientačním vyšetření.**
- **Spolupráce s lokálními podniky, s místními zaměstnavateli.**
- **Odstranění nálepkování dětí vyrůstajících v zařízení ústavní výchovy ve společnosti.**

Informační zdroje:

Maslow, A.: Motivation and Personality (1954)
Matějček, Z.: Co děti nejvíc potřebují (1994)
Matějček, Z., Langmejer, J.: Psychická deprivace v dětství (1963)
Nakonečný, M.: Motivace lidského chování (1996)
www.mpsv.cz
www.msmt.cz
Liga lidských práv: Ven z ústavů (2007)
Mezera, A.: Hollandova teorie profesního vývoje a kariérové volby (2005)
Prekopová, J., Schweizerová, Ch.: Neklidné dítě (2008)

Tři příběhy dětí z dětského domova:

Janovi je 21 let,

v dětském domově je už devět let, posledních šest měsíců v tréninkovém bytě s bratrem. Do domova byl umístěn ve dvanácti letech se čtyřmi sourozenci, důvodem byla nedostatečná péče matky po smrti otce. S matkou odborníci několik let pracovali, tak aby děti mohly chodit domů alespoň o svátcích, ve spolupráci s dětským domovem jí byla nalezena práce. Děti navštěvovala v domově, kde mohla i přespat, zhruba před třemi lety prodala svůj byt, o všechny peníze hned přišla, bez prostředků odešla do Rakouska. Matka absolvovala zvláštní školu, otec byl vyučen. V rodině se značně pil alkohol. Jan v průběhu základní školy opakoval jeden ročník. Základní školu prošel se čtyřkami. Po jejím ukončení absolvoval úspěšně učební obor truhlář, velmi dobře hodnocen hlavně v praktické činnosti. Obor si vybral sám. Po ukončení pokračoval v učebním oboru tesař, který aktuálně úspěšně ukončil. Je přihlášen na studijní obor s maturitou - podnikání.

K Janovým zájmům v době základní školy patřil volejbal, dosahoval výborných výsledků. Dětský domov vnímá jako svůj domov, často nebyl schopen řešit své záležitosti na úřadech, byl nejistý v sociálních kontaktech. V současné době je zaměstnán v oboru, připravuje si byt, který bude mít pronajatý od zaměstnavatele. Má vytvořeny pracovní návyky, je schopen plnit si své povinnosti, i když často musí řešit finanční starosti, neplatí včas své závazky, neudrží peníze. Po čtyřletém vztahu s dívkou je nyní sám, má kamarády spíše z práce. Otec i matka zemřeli, matka na jaře.

Denise je 18 let,

od deseti do sedmnácti žila v ústavní výchově, po diagnostickém pobytu byla umístěna do dětského domova spolu s o rok mladší sestrou. Důvodem umístění byla nedostatečná péče rodičů, špatná bytová situace. Rodina dlouhodobě žila na okraji společnosti, hledala možnosti různých dávek, vyhýbala se povinnostem včetně placení za děti v domově. Otec je pravděpodobně vyučen, sám prožil nějaký čas v ústavní výchově. Pracuje-li, pak dělá více méně jednoduchou manuální práci. Zřejmě často pije alkohol. Matka má základní vzdělání, spíše nepracuje, případně jde o jednoduché manuální práce. Denisa byla od třetí třídy zařazena do praktické školy z důvodů lehké mentální retardace, rodiče umístění víceméně požadovali, protože to znamenalo menší nároky nejen na dívku, ale i na ně. Denisa život v dětském domově snášela spíše s nevolí, stýkala se spíše jen se sestrou, s ostatními dětmi příliš nevycházela. Po celou dobu pobytu v domově relativně těžko snášela požadavky řádu a pravidel, v zájmové oblasti byla nevyhraněná s relativním nezájmem o jakoukoli činnost. Dětským domovem a sociální péčí byl nastaven kontakt s rodinou pravidelně každý druhý víkend, s plánem časem přejít na pravidelný víkendový pobyt, což se neuskutečnilo.

Rodiče často neměli peníze na jídlo apod. Ve škole dosahovala Denisa formálně docela dobrých výsledků, i přes značný nezájem o studium. Po ukončení osmého ročníku přešla na zvláštní učiliště, kuchařské práce. V průběhu prvního ročníku, po krátké známosti s pánem ve středním věku, otěhotněla a ročník nedokončila. Těhotenství uvítala jako možnost dostat se z dětského domova, ze svého postavení studentky. Ve věku sedmnácti let byla zplnoletněna, vdala se a v současnosti žije v manželství, stará se o svého syna, vzdělání si pravděpodobně už nedokončí. Z dětského domova ráda odešla, bohužel bez pracovních návyků. Náhled na situaci své původní rodiny získala jen částečně. Kontakty s původní rodinou má.

Josefovi je 21 let

Od patnácti do dvaceti žil v ústavní výchově, po diagnostickém pobytu byl umístěn do dětského domova spolu se svými šesti sourozenci. Jeho matka je vyučená, pracuje v logistice. Otec má středoškolské vzdělání, pracuje pravděpodobně jen brigádně. Žije více méně jako bezdomovec. Důvodem umístění Josefa do dětského domova bylo týrání dětí a matky otcem, nedostatečná péče rodičů. Josef po absolvování základní školy ještě u rodičů byl bez zkoušek přijat na střední odbornou školu, do dětského domova přišel v prvním ročníku, již se špatnými výsledky v prvním pololetí. Téměř pravidelně byl nucen dělat opravné zkoušky, čtvrtý ročník opakoval. Nakonec nebyl připuštěn k maturitě, protože ani napodruhé nedokončil poslední ročník. Přes velkou snahu okolí dovést chlapce zdárně k maturitě své studijní problémy vždy bagatelizoval, nebyl schopen využít nabídky doučování, ani komunikace s učiteli, která by vedla ke zdárnému cíli. V průběhu pobytu v dětském domově byl v péči psychologa i psychiatra vzhledem k depresím. Musel řešit svůj vztah k matce a otci. Zájmy měl spíše nevyhraněné, nejvíce času trávil na počítači hrani. Po neúspěšném ukončení studia na střední průmyslové škole se pokusil ještě jednou začít znovu v prvním ročníku v jiném oboru, spojeným s pobytem na internátu. Odtud po týdnu odešel, ukončil pobyt v dětském domově a nastoupil do pracovního poměru na základě dohody o provedení práce, kterou mu zajistili pracovníci domova. Po dvouletém vztahu s dívkou žije spíše samotářsky. V současnosti žije s materiální dopomocí matky. Kontakty s původní rodinou má, přesněji s matkou a sestrami, když ho navštíví. S otcem je pravděpodobně bez kontaktu.

Nadace Terezy Maxové dětem

Nadace Terezy Maxové dětem

Od roku 1997, Tereza Maxová a její nadační tým všestranně podporuje opuštěné a znevýhodněné děti v České republice. Na počátku pomoci stála její osobní zkušenost a návštěva pražského kojeneckého ústavu. Jak sama říká: „...po této návštěvě jsem zjistila, že člověk nemůže jen tak odejít a dělat, jako by nic neviděl. Přišlo mi hrozně nespravedlivé, že děti trpí za nezodpovědnost svých rodičů a díky tomu mají ztížený start do života. Rozhodla jsem se jim aktivně pomoci a využít všech svých kontaktů, nápadů a volného času, protože ony si samy pomoci nedokážou a jsou na naši pomoc odkázány...“

Posláním Nadace Terezy Maxové dětem je umožnit každému dítěti zdravý a bezpečný život v rodinném prostředí. Ve své činnosti se zaměřuje na konkrétní cíle - podporu náhradního rodičovství a kompenzaci nedostatků ústavní péče. V neposlední řadě se věnuje také prevenci a nabízí pomoc biologickým rodinám, kterým hrozí odebrání dětí z nejrůznějších, převážně však sociálních důvodů. Dále jsou podporovány např. terénní práce, asistenční a konzultační služby pro rodiny v krizi, matky v Azylových domech, těhotné ženy v tísní, nejrůznější terapie, atp.

Velkou pozornost nadace věnuje také podpoře vzdělání, motivace a zaměstnávání dětí a mladých lidí vyrůstajících v dětských domovech. Tato pomoc je realizována prostřednictvím projektů či adresných grantů. Aktivity a projekty nadace jsou realizovány na celostátní, ale i striktně regionální úrovni a vždy garantují konkrétní pomoc s měřitelným dopadem „před a po“. Za dobu své existence přerozdělila bez mála 300 milionů korun. Více o její činnosti naleznete na: www.terezamaxovadedtem.cz

Adresa nadace:

Nadace Terezy Maxové dětem
Harfa Office Park - Amadeus
Českomoravská 2420/15
190 00 Praha 9 – Libeň
tel: +420 257 474 529

Cílem partnerského projektu společnosti ŠKODA AUTO, a.s. a Nadace Terezy Maxové dětem je pomoci dětem z dětských domovů ve věku od 11 do 15 let k lepšímu vzdělání a následně jejich uplatnění na trhu práce. Tyto děti jsou znevýhodněny v mnoha směrech. Jedním z nich je i jejich přechod do samostatného života, kdy mají často horší výchozí podmínky než děti s rodinným zázemím. Trpí nízkým sebevědomím, nedostatečnými komunikačními schopnostmi a díky chybějícím rodinným vzorům je jejich osamostatnění doprovázeno nejedním rizikem.

V projektu Rozjedu to! se proto snažíme pracovat s každým zapojeným dítětem individuálně a podle jeho potřeb. Posilujeme jeho vzdělání a osobnostní rozvoj, zajišťujeme doučování a podporu psychologů při řešení osobních problémů. Vychovatelé a mentoři poradí s volbou povolání a poskytnou cenné informace, jak co nejlépe zvládnout start do profesního života a rozjet svou pracovní kariéru.

Krátké představení
projektu
„ROZJEDU TO!“

ŠKODA

Společnost
ŠKODA AUTO, a.s.
pomáhá dětem

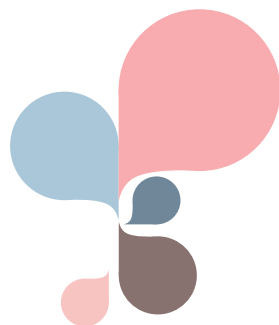
Historie automobilky ŠKODA se píše již 121. rokem a prakticky od samotných počátků patřila péče o zaměstnance a jejich blízké k důležitým aspektům podnikatelské strategie obou zakladatelů firmy, pánů Laurina a Klementa. V dnešní době ŠKODA AUTO, a.s. patří ke společensky odpovědným firmám - ať již jde o péči o životní prostředí, zaměstnance, ale i podporu projektů v sociální oblasti. Automobilka má jasně definovanou strategii společenské odpovědnosti (CSR) se čtyřmi prioritami, jimiž je podpora bezbariérové mobility, technického vzdělávání, dopravní bezpečnosti a pomoci dětem. A právě k poslední jmenovanému bodu patří spolupráce s Nadací Terezy Maxové dětem v podobě konkrétní pomoci dětem z dětských domovů.

Ty patří mezi jednu z nejohroženějších skupin obyvatel. Z průzkumu Nadace Terezy Maxové dětem vyplývá, že 5 % dětí z dětských domovů opakuje ročník už na základní škole, 30 % dětí navštěvuje speciální školu, pouze 1,2 % dětí dosáhne maturity a jen 0,3 % studuje vysokou školu. 22 % dětí se pak léčí s dysfunkčními a jinými poruchami učení. Z toho jasně vyplývá, že většina z dětí, vyrůstajících v dětských domovech nedostává klíčovou vzdělanostní základnu, informace a příležitosti, na jejichž základě mohou získat dobré a kvalitní zaměstnání. ŠKODA AUTO, a.s. se proto spojila s Nadací Terezy Maxové dětem a společně vytvořili projekt „ROZJEDU TO“. Jeho cílem je motivovat děti ve věku od 11 do 15 let k většímu důrazu na vzdělání, osobní rozvoj a profesní růst. Individuální plán pro každé dítě zahrnuje pravidelné doučování a cíl na zlepšení prospěchu. Podpora psychologa a cílené kariérní poradenství mu pak umožní kvalifikovanější rozhodování o dalším studiu nebo povolání. Program se tak snaží změnit dosavadní stereotypní tendenci volby povolání mladých lidí odcházejících z dětských domovů. Profesní vzory mohou děti hledat v rámci návštěv reálných pracovišť a i jejich vychovatelé se mohou rozvíjet prostřednictvím specializovaných seminářů. Díky spolupráci společnosti ŠKODA AUTO, a.s. a Nadace Terezy Maxové dětem tak roste šance na samostatnost znevýhodněných dětí.

www.skoda-auto.cz

ŠKODA AUTO, a.s. se také stala generální partnerem charitativně-sportovní akce nadace Terezy Maxové dětem „Teribear hýbe Prahou“, která se v roce 2015 pod názvem „Teribear hýbe Mladou Boleslaví“ poprvé uskutečnila i v Mladé Boleslavi. Zde byla „vyběhána“ částka přes 190 000 korun, která putovala na podporu sportovních aktivit dětského domova v nedalekém Krnsku. Od roku 2016 automobilka navíc zahájí spolupráci na „Vzdělávacím fondu“, který bude zaměřen prioritně na materiální podporu dětí z dětských domovů a doučování.

Děkujeme autorům, kteří se podíleli na přípravě této brožury:

Největší zásluhu má paní **Mgr. Ivana Janišová** – psycholožka, která celý text zpracovala s pomocí podkladů získaných od:

- **Mgr. Igora Grimmicha** – ředitele dětského domova Husita v Dubenci
- **PhDr. Václava Mrštíka** – znalce v oboru psychologie, specializace psychologie dětská

OTEVŘENÁ
BUDOUCNOST

Projekt realizuje Spolek Otevřená budoucnost

